

Speigelné Szabó Margit

Államháztartás rendszere

A követelménymodul megnevezése:

Pénzügyi feladatok

A követelménymodul száma: 1969-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-016-50

ÁLLAMHÁZTARTÁS RENDSZERE

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Gondolja végig, amint épp lakóhelyén sétál, vagy gyermekéért megy az iskolásba. Ön épp az önkormányzat által fenntartott, kezelt úthálózatot használja. Mit gondol, ki finanszírozza az utak építését, karbantartását, javítását, az úthálózat fejlesztését? Honnan van az önkormányzatnak pénze?

Gyakran hallunk a költségvetés alakulásáról, a költségvetési hiány nagyságáról szóló kijelentéseket, vitákat. Bele gondolt már Ön abba, hogy honnan teremti elő a Kormány a kiadások fedezetét, kik teremtik elő, termelik meg ezen (lakossági, vállalati) elvonások alapját képező jövedelmeket?

MUNKAHÉLYZET

1. ábra. Parlament képviselői ülésterem¹

1. Állam, államháztartás rendszere és – funkciói

Az állam számos, egymástól eltérő jellegű és különböző természetű jelenségek összekapcsolódása. Az állam egyszerre valóság és eszme, társadalmi tény és norma, hatalmi viszony és jogviszony, tevékenység és intézmény, tényleges gyakorlat és gondolat.

Az állam olyan politikai közösség, amelyet kormányzat irányít. Az államszervezetet intézmények és a társadalom egyéb olyan szerveinek halmaza alkotja, amelyeknek meghatározott területi határok között szuverén fennhatósága van.²

Az államháztartás magába foglalja azokat a közfeladatokat, amelyeket az állam a közhatalom birtokosaként, helyzetéből, kötelezettségeiből adódóan közfunkcióként a közérdekében lát el.

Államháztartás fogalma²

---

¹ [www.parlament.hu /parl/hun/kepgaleria.htm](http://www.parlament.hu/parl/hun/kepgaleria.htm) 2010. 07.29. 18.43.) Fotó: Bakos Ágnes és Tihanyi Bence

² www.hajdu-ped.sulinet.hu/hirek/docs/kozigazg_allamhazt_ism_II.ppt (2010. július 24. 15.46)

- Feladat oldalról: az államháztartás a társadalmi, a gazdasági életben való állami közreműködés pénzügyi – gazdasági vetülete.
- Szervezeti oldalról: az államháztartás a közhatalmi és közigazgatási szervek, és a szervekhez tulajdonjogilag és irányítás szempontjából egyaránt kapcsolódó közintézmények pénzügyi-, vagyoni-, gazdálkodási rendszere.

2. Az államháztartás funkciói

Az államháztartás három alapvető funkcióval rendelkezik:

- tradicionális funkció,
- szociális funkció,
- gazdaságpolitikai funkció.

A tradicionális funkció keretében az állam által ellátott feladatok: államhatalmi, államigazgatási, igazságszolgáltatási, fegyveres és rendvédelmi szervek által, illetve az önkormányzatok által. E funkció egyidős az állam kialakulásával.

Ide tartoznak:

- Jogalkotás feladatai: társadalmi élet jogi kereteinek biztosítása, a parlamenti-, a kormányzati szintű- és a helyi jogalkotás.
- Jogalkalmazási feladatok: a bíróságok, a közigazgatási szervek által végzett jogalkalmazás.
- Az állami szuverenitás biztosítása: pl.: honvédelmi-, államhatár védelmi feladatok.
- Belső rend védelme, közbiztonság fenntartása: pl.: bűnözés elleni tevékenység, rendészeti tevékenység, nemzetbiztonsági feladatok ellátása.

A szociális funkció egyes fontosabb részterületei:

- Állami-önkormányzati szociális ellátó rendszer működtetése: szociális otthonok, hajléktalanokról való gondoskodás, pénzügyi segélyek stb.
- Állami-önkormányzati egészségügyi ellátó rendszer működtetése: egészségügyi alapellátás, járó és fekvőbeteg szakellátás, speciális egészségügyi szolgáltatások stb.
- Állami nyugdíj- és egészségbiztosítási rendszer fenntartása: a közös kockázatvállaláson és a szolidaritás elvén a kötelező társadalombiztosítás működtetése.
- Állami gyermek- és ifjúságvédelem, családvédelem: intézményrendszer fenntartása és működtetése, továbbá nevelési segélyek, gyámhatósági eszközök stb.
- A munkanélküliség kezelése.
- Állami-önkormányzati oktatási rendszere: óvodai ellátás, alapfokú-, középfokú közoktatás, felsőoktatás stb.

- A szociális funkció fontos jellemzője, hogy az állami szerepvállalás mellett jelen van a magánszektor is pl.: magán iskolák, – egészségügyi szolgáltatók, – bölcsődék stb., melyek piaci alapon működnek. Vannak nem piaci alapon működő non-profit, alapítványi, egyházi fenntartású iskolák, óvodák, szociális intézmények is, melyek működési költségük biztosításának egy része állami támogatásból történik.

A gazdaságpolitikai funkció: az állam a legnagyobb jövedelemtulajdonos, ezért alkalmas és képes a gazdaság egészének befolyásolására, a gazdaság többi szereplője számára kötelező szabályokat írhat elő.

Az állam gazdaságpolitikai funkciói:

- Allokációs funkció: az erőforrások megszerzésével és felhasználásával biztosítja a közösségi fogyasztást.
- Elosztási funkció: korrigálni igyekszik a piaci viszonyok hatásaiból származó túlzott mértékű jövedelmi és vagyoni aránytalanságokat.
- Stabilizációs funkció: elsődleges célja a gazdasági növekedés feltételeinek biztosítása.

Az államháztartás alrendszerei

Az államháztartási törvény 2010. január 1-je előtt négy államháztartási alrendszert sorolt fel:

- központi költségvetés
- társadalombiztosítási költségvetés
- elkülönített pénzügyi alapok mérlege
- helyi önkormányzatok gazdálkodása (mérlege)

2010. január 1-je óta 3 az államháztartás alrendszerei:

- Központi alrendszer
- Önkormányzati alrendszer

A központi alrendszer magába foglalja³

- a Magyar Államot, mint a közjogi kötelezettségek és jogosítványok (beleértve az alapszerűen finanszírozott állami feladatokat) alanyát,
- az alábbi jogi személyeket:
  - a Magyar Államot,
  - a központi költségvetési szerveket,
  - mindazokat a jogi személyeket, amelyeket törvény a központi alrendszerbe sorol,

---

³ Forrás: 1992. évi XXXVIII. Törvény az államháztartásról 2. § (2010. július 23. 10.50)

- törvény eltérő rendelkezése hiányában azon költségvetési szerveket, amelyeknek alapítója a Kormány vagy a központi alrendszerbe tartozó jogi személy.

3. Központi költségvetés

Az állami költségvetés az állam központi pénzalapja. Az államháztartás egy meghatározott időszakra várható bevételeinek és kiadásainak pénzügyi terve, mely meghatározott időtartamra szól.

A központi költségvetés az állam várható bevételeinek és kiadásainak szembeállítását jelenti. A költségvetés bevételeinek és kiadásainak különbözete a költségvetési egyenleg. A költségvetési egyenleg mutathat bevételi többletet, akkor szufficitest, valamint kiadási többletet akkor pedig deficitest költségvetésről beszélünk.

A következő évi központi költségvetés tervezési folyamata

Az állami költségvetés tervezésének menetét és szabályait az államháztartási törvény állapítja meg.

Feladat	Felelős	Határidő
Irányelvek előterjesztése	pénzügyminiszter	Május 31.
Országgyűlés tájékoztatása	kormány	Június 30.
Egyes fejezetek összeállítása	Fejezetet felügyelő szerv	Július 30.
Törvényjavaslat előterjesztése a kormány elé	pénzügyminiszter	augusztus 31.
Törvényjavaslat előterjesztése	kormány	október 15.
Sarokszámok elfogadása	országgyűlés	november 30.
Parlamenti vita, módosító javaslatok elfogadása	országgyűlés	december

A központi költségvetést az Országgyűlés törvényben hagyja jóvá legkésőbb december 31-ig. A költségvetési törvény különleges törvény, mert a nem teljesítése nem jár jogi szankciókkal. A költségvetési törvény végrehajtása érdekében, a kormány rendeleteket alkot, jogszabályokat ad ki.

A központi költségvetés főbb bevételei és kiadásai:

- **Bevételek:**

- adók és adójellegű bevételek (pl. áfa, vám),
  - társadalombiztosítási alapok bevételei (munkáltatói tb. járulék, munkavállalói egészségbiztosítási- és nyugdíjjárulék, táppénz hozzájárulás, stb.)
  - nem adójellegű bevételek (pl. illetékek),
  - tőkebevételek (állami tulajdon utáni részesedés),
  - nemzetközi kapcsolatokból származó bevételek (adományok, juttatások).
- **Kiadások:**
- adósságszolgálat és kamattérítés,
  - az államháztartás többi alrendszerének támogatása,
  - a központi költségvetési szervek támogatása,
  - a gazdálkodó szervezetek támogatása,
  - társadalombiztosítás pénzügyi kiadásai (nyugdíjak, hozzátartozói nyugellátások, gyes, gyed, táppénz, egészségügyi szolgáltatások stb.)
  - elkülönített állami pénzalapok kiadásai
  - nemzetközi pénzügyi kapcsolatokból származó kiadások.

A központi költségvetés szerkezeti rendje

- Fejezet
- Funkciócsoport
- Cím
- Alcím
- Jogcímcsoport
- Jogcím
- Előirányzat csoport (működési – felhalmozási)
- Kiemelt előirányzat

Fejezetet alkot az Országgyűlés, egy-egy minisztérium, és más országos hatáskörű szerv.

Cím a fejezet felügyelete alatt működő költségvetési szerveket vagy azok összetartozó csoportját jelöli.

Alcím a címhez tartozó költségvetési szerveket, vagy tovább már nem bontható bevételeket és kiadásokat jelöli.

Előirányzat csoport az azonos célú előirányzatokat foglalja össze, tartalmazza. Pl. működési kiadások, tárgyi eszközök beszerzése.

Kiemelt előirányzat az előirányzat csoportban szereplő előirányzatok további bontását jelenti. Pl. Előirányzat csoport = működési kiadások. Ezen belül kiemelt előirányzat = beralap, társadalombiztosítási járulék.

Államháztartás alapelvei

- Magatartási normák

- melyeket az államháztartáshoz tartozó minden szervezetnek követnie kell a költségvetés tervezése, végrehajtása, a bevételek és kiadások számbavétele, valamint a beszámolási feladatok ellátása során,
  - egyszerre, egymást erősítve kell érvényre jutniuk,
- **Alapelvek köre**
    - nyilvánosság elve – a tájékoztatás és közzététel szabályai
  - **Tervezésre, elszámolásra vonatkozó elvek**
    - éves költségvetés elve
    - teljesség elve
    - valódiság elve
    - egységesség és áttekinthetőség elve
    - globális fedezettség elve
    - bruttó elszámolás elve
    - azonos szerkezet elve
  - **Költségvetési források felhasználása során követendő elvek**
    - Felhasználási kötöttség elve
    - Közbeszerzési kötelezettség elve
    - Az állami támogatások korlátozásának az elve

4. Az államháztartás főbb bevételei és kiadásai

Az államháztartás a feladatai ellátáshoz szükséges pénzeszközöket jellemzően nem a piacon, konkrét teljesítmény ellenértékéért, hanem alkotmányosan szabályozott hatalmi pozíciója révén szerzi meg.

Az államháztartás bevételeit különböző elvek. Szempontok alapján csoportosíthatjuk:

- **A bevételek "eredete" szerint:**
  - a magánszektorból származó közjogi bevételek: adók, illetékek, járulékok
  - a magángazdaságból származó, a piacon realizált bevételek: privatizációs bevétel, osztalék, bérleti díj, térítési díjak, koncessziós bevételek
  - egyéb bevételek: hitelfelvétel, adományok, segélyek
- **A bevételek másik csoportosítása:**
  - elsődleges bevételeket, melyek az állami szerepvállalás tartós feltételeit biztosítják,
  - finanszírozási bevételeket, melyek átmeneti likviditási problémák megoldását szolgálják (hitelek).
- **A bevételek következő csoportosítása lehet:**
  - működési bevételek ,
  - felhalmozási és tőkebevételek.

A Magyar Köztársaság területén működő, ill. jövedelemmel, bevétellel, vagyonnal rendelkező jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, belföldi vagy külföldi természetes személy kötelezhető arra, hogy befizetéseivel hozzájáruljon az államháztartás alrendszereinek költségvetéseiből ellátandó feladatokhoz.

- **Adó, adójellegű:**
  - **Adó** – közvetlen ellenszolgáltatás nélküli jövedelemáramlás a magánszférától az állam felé, melyet az állam kényszer útján hajt be.
  - **Vám, vámbiztosíték** – az állam által meghatározott gazdaságpolitikai célok megvalósításának speciális eszköze, a közvetett adók különleges formája, amelyet a vámhatáron átszállított vámárú után az állam vámjogi jogviszony keretében, meghatározott módon szed be. (A vámbevételek szerepe az EU miatt megváltozott. Összes vámbevételünk az EU közös költségvetését illeti.)
  - **Állami monopóliumok** (pl.: szerencsejáték)
  - **Járulékok** (pl.: társadalombiztosítási járulék)
  - **Hozzájárulások**
- **Nem adó jellegű:**
  - **Illetékek** – államigazgatási, vagy igazságszolgáltatási tevékenységéhez kapcsolódik. Az illetéknél van közvetlen ellenszolgáltatás. Lehet vagyonátruházási, okirati, eljárási. Lehet állandó vagy változó összegű. Jellemzője, hogy a fizetett díj sok esetben nincs arányban a nyújtott szolgáltatással.
  - **Díjak** – a közösségi fogyasztás bizonyos szolgáltatásaiért kell fizetni. Szociálpolitikai és közösségi érdekek befolyásolják.
  - **Bírságok** – pénzügyi büntetés, melyet az államigazgatás különböző szervei vetnek ki, ill. bizonyos esetekben a szabálysértő maga is megállapíthatja és befizetheti.
- **Állami tőkebevételek:**
  - Tulajdon utáni részesedés
  - Értékpapír értékesítés
  - Tárgyi eszköz-, készlet-, földértékesítés
- **Adományok, juttatások:**
  - Természetes és jogi személyektől
  - Államháztartás más szintjéről
  - Nemzetközi kapcsolatokból származó

Az államháztartás bevételeinek túlnyomó többségét az adó- és adójellegű bevételek teszik ki.

A költségvetési kiadások csoportosítása:

- **Rendes (rendszeres) kiadások**
  - **Támogatások** – a költségvetésből és az elkülönített alapokból meghatározott társadalom- és gazdaságpolitikai célok érdekében a vállalkozásoknak adott közvetlen, vagy közvetett formája. A jövedelmezőségen keresztül befolyásolják a gazdálkodók döntéseit.

- **Fogyasztói árkiegészítés** – olyan árkiegészítés, mellyel az állam a fogyasztás szerkezetén keresztül a nomináljövedelmi arányoktól eltérő reáljövedelmi arányokat hoz létre.
  - **Felhalmozási kiadások** – magukba foglalják a beruházásokat, lakásépítést, vállalati fejlesztések pénzügyi támogatását. Ide tartozik a központi készletezés is – raktározás háborús, katasztrófa helyzetre.
  - **Társadalmi közös fogyasztás kiadásai** (közjavak) – Egészségügyi és szociális-, oktatási-, kulturális és sport-, védelmi-, igazgatási és rendbiztonsági kiadások.
  - **Adósságszolgálat** – Hiteltörlesztés + kamatfizetési kötelezettség. Költségvetési kezességvállalás alapoknál, alapítványoknál, önkormányzatoknál, vállalati hiteleknel.
  - Nemzetközi kapcsolatokkal összefüggő kiadások – tagdíjak, államközi segélyek, nemzetközi szervezetektől felvett hitelek kamatai.
- **Rendkívüli kiadás**

Társadalmi közös fogyasztás, a közjavak

A közös fogyasztás keresletét szabályozni kell, mert túlzott mértéke csökkentheti a gazdaság növekedését:

- adminisztratív szabályozás: meghatározzák, hogy ki, mikor és hogyan veheti igénybe a szolgáltatást
- ár vagy térítési díj alkalmazása: akkor, ha az ár nem veszélyezteti a közösségi célokat és a szolgáltatás osztható

A közös javak előállítás, szolgáltatása alapvetően a költségvetési szférához kötődik, de kapcsolódhat a magánszférához is. A közösségi fogyasztásban a tevékenységet nem nyereségorientáltan végzik, de ez nem zárja ki, hogy érdekeltnek legyenek a bevételek beszédésében.

A költségvetéshez szorosan kapcsolódó közfogyasztásnál megkülönböztetünk:

- egészségügyi és szociális kiadást
- oktatási kiadást
- kulturális és sport kiadást
- védelmi kiadást
- igazgatási és rendbiztonsági kiadást
- adósságszolgálat

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. feladat:

Gondolja végig, hogy az Ön családjának tagjai milyen, az állam által biztosított szociális ellátást vesznek igénybe!

2. feladat

Ha Ön alkalmazott nézze meg a fizetési jegyzékén, hogy milyen közterhek terhelik munkabérét!

3. feladat

A Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény a 1. számú melléklete tartalmazza az egyes fejezetek költségvetését. Keresse ki a mellékletből: pl., az UNIÓS FEJLESZTÉSEK fejezet költségvetési főösszegeit!

Fejezet:

- I. ORSZÁGGYŰLÉS
- II. KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKSÉG
- III. ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG
- IV. ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSOK HIVATALA
- V. ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK
- VI. BÍRÓSÁGOK
- VIII. MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ÜGYÉSZSÉGE
- IX. HELYI ÖNKORMÁNYZATOK TÁMOGATÁSAI ÉS ÁTENGEDETT SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓJA
- X. MINISZTERELNÖKSÉG
- XI. ÖNKORMÁNYZATI MINISZTERIUM
- XII. FÖLDMŰVELÉSÜGYI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM
- XIII. HONVÉDELMI MINISZTERIUM
- XIV. IGAZSÁGÜGYI ÉS RENDÉSZETI MINISZTERIUM
- XV. NEMZETI FEJLESZTÉSI ÉS GAZDASÁGI MINISZTERIUM
- XVI. KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI MINISZTERIUM
- XVII. KÖZLEKEDÉSI, HÍRKÖZLÉSI ÉS ENERGIAÜGYI MINISZTERIUM
- XVIII. KÜLVÜGYMINISZTERIUM
- XIX. UNIÓS FEJLESZTÉSEK
- XX. OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM
- XXI. EGÉSZSÉGÜGYI MINISZTERIUM
- XXII. PÉNZÜGYMINISZTERIUM
- XXVI. SZOCIÁLIS ÉS MUNKAÜGYI MINISZTERIUM
- XXX. GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL
- XXXI. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL
- XXXIII. MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

- XLI. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS KAMATELSZÁMOLÁSAI, TŐKEVISSZATÉRÜLÉSEI, AZ ADÓSSÁG- ÉS KÖVETELÉS-KEZELÉS KÖLTSÉGEI
- XLII. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS FŐ BEVÉTELEI
- XLIII. AZ ÁLLAMI VAGYONNAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK ÉS KIADÁSOK
- LXIII. MUNKAERŐPIACI ALAP
- LXV. SZÜLŐFÖLD ALAP
- LXVI. KÖZPONTI NUKLEÁRIS PÉNZÜGYI ALAP
- LXVII. NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
- LXVIII. WESSELÉNYI MIKLÓS ÁR- ÉS BELVÍZVÉDELMI KÁRTALANÍTÁSI ALAP
- LXIX. KUTATÁSI ÉS TECHNOLÓGIAI INNOVÁCIÓS ALAP
- LXXI. NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI ALAP
- LXXII. EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI ALAP

4. Feladat

Keresse meg a XIX. UNIÓS FEJLESZTÉSEK fejezet kiadási jogcímei között:

- 2. Cím   3 Alcím   2 Jogcímcsoport-szám   2 Előirányzat csoport :
  - 2010. évi kiadási előirányzatának összegét
  - Jogcímnevét

2010. évi kiadási előirányzat összege: _____
 Jogcímnev: _____

MEGOLDÁSOK

3. feladat

FEJEZET   XIX. UNIÓS FEJLESZTÉSEK

millió forint

	2010. évi előirányzat		
	Kiadás	Bevétel	Támogatás
XIX. UNIÓS FEJLESZTÉSEK fejezet összesen:	698 546,1	548 268,9	150 277,2

4. feladat

- 2010. évi kiadási előirányzatának összege: 49 540,8 millió forint
- Jogcímneme: Felhalmozási költségvetés

MUNKANYELV

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

A következő bevételek sorolja be a lenti kategóriákba!

Illeték, Magánszemélyek árvízkárosultaknak szánt befizetései, Tulajdon utáni részesedé, Díjak, Vám, Személyi jövedelemadó, ÁFA

Adójellegű bevételek: _____

Nem adójellegű bevételek: _____

Állami tőkebevételek: _____

Adományok: _____

2. feladat

Egészítse ki az alábbi mondatokat a kipontozott helyeken!

Az államháztartás a ..... szükséges pénzeszközöket jellemzően nem a ..... hanem alkotmányosan szabályozott hatalmi pozíciója révén szerzi meg.

Költségvetési fejezetet alkot az ....., egy-egy minisztérium, és .....

Költségvetési források felhasználása során követendő elvek

- ..... kööttség elve
- ..... kötelezettség elve
- ..... korlátozásának az elve

3. feladat

A költségvetés készítésének feladatait rakja időrendi sorrendbe!

- Parlamenti vita, módosító javaslatok elfogadása

ÁLLAMHÁZTARTÁS RENDSZERE

- Törvényjavaslat előterjesztése
- Irányelvek előterjesztése
- Egyes fejezetek összeállítása
- Törvényjavaslat előterjesztése a kormány elé
- Sarokszámok elfogadása
- Országgyűlés tájékoztatása

Feladat	Határidő
	Május 31.
	Június 30.
	Július 30.
	augusztus 31.
	október 15.
	november 30.
	december

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Adójellegű bevételek: Vám, Személyi jövedelemadó, ÁFA

Nem adójellegű bevételek: Illeték, Díj,

Állami tőkebevételek: Tulajdon utáni részesedés

Adományok: Magánszemélyek árvízkarosultaknak szánt befizetései

2. feladat

Az államháztartás a **feladatai ellátáshoz** szükséges pénzeszközöket jellemzően nem a **piacon, konkrét teljesítmény ellenértékéért**, hanem alkotmányosan szabályozott hatalmi pozíciója révén szerzi meg.

Költségvetési fejezetet alkot az **Országgyűlés**, egy-egy minisztérium, és **más országos hatáskörű szerv**.

Költségvetési források felhasználása során követendő elvek

- **Felhasználási** kötöttség elve
- **Közbeszerzési** kötelezettség elve
- **Az állami támogatások** korlátozásának az elve

3. feladat

Feladat	Határidő
Irányelvek előterjesztése	Május 31.
Országgyűlés tájékoztatása	Június 30.
Egyes fejezetek összeállítása	Július 30.
Törvényjavaslat előterjesztése a kormány elé	augusztus 31.
Törvényjavaslat előterjesztése	október 15.
Sarokszámok elfogadása	november 30.
Parlamenti vita, módosító javaslatok elfogadása	december

TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI ALAP, ELKÜLÖNÍTETT ÁLLAMI PÉNZALAPOK

A társadalombiztosítás hőkora A magyar társadalombiztosítás több évszázados hagyományra nyúlik vissza. Már a XIII. században is voltak a bányászok gyógyítását segítő ispotályok, kórházak, ahol a betegségápolással foglalkozó szerzetesek gondozták a beteg bányászokat. Elsőként 1224-ben Selmec városa építtetett kórházat a bányászok gyógyítására. A kor legveszélyesebb foglalkozását űzők, a bányászok hozták létre először önszervező szervezeteket, ún. bányatársulást. Az első bányatársulás 1496-ban Thurzó János bányájában alakult. Ez a munkaadó és a bányászai önkéntes elhatározásából létesült, amelyet önkormányzati alapon a bányászlegénység kezelt. Bevétele a tagok által vállalt járulékokból és a bányatulajdonos hozzájárulásából tevődött össze. Minden bányász társulástag jogosult volt a segélyezésre.⁴

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Az Ön munkahelyére külföldi diákok érkeztek szakmai gyakorlatra. A napi gyakorlat után, több diák kerékpárral városnézésre ment. Késő délután az egyikük jelentkezett, hogy társuk, elesett és csúnyán lehorzsolta a lábát, illetve nagyon fáj a karja. Ön felajánlja segítségét, elmegy a sérült lánnyal, néhány társuk kíséretében a baleseti sebészeti ügyeletre.

A váróteremben 4-en tartózkodnak, a nővérnek jelzi, hogy külföldi diákot ért baleset, akit el kell látni. Átadják az EU-s betegbiztosítási kártyát. A sérültet megröntgenezik, szerencsére törés nincs, a horzsoltságot fertőtlenítést követően ellátják. A horzsolás nagy kiterjedése miatt, az orvos még egy tetanusz injekciót is bead.

Az injekció hallatán a diáklány nagyon megijed, mindenki azt gondolja, hogy a félelem miatt. Kiderül, hogy nincs nála pénz a kezelés, a röntgen és az injekció kifizetésére. Az orvos tájékoztatja, hogy nem kell fizetnie, mert az EU kártya feljogosítja az baleseti ellátás térítésmentes igénybevételére.

Önnek eszébe jut, hogy néhány hónapja a külföldi nyaralásuk alkalmával, gyermekét hasonló baleset érte, s Önöknek az ellátásért fizetniük kellett.

---

⁴ www.oep.hu (2010. július 24. 19.45)

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. Társadalombiztosítási alap

2009. december 31-ig a Társadalombiztosítási alapok az államháztartás egyik alrendszere volt. 2010. január 01-től a központi alrendszer részét képezi.

A társadalombiztosítás (Egészségbiztosítási Alap és Nyugdíjbiztosítási Alap) a társadalom közös – biztosítási és szolidaritási elvek alapján működő – kockázatvállaláson alapuló, kötelező biztosítási rendszere. Az államháztartás társadalombiztosítási alrendszerének rendeltetése a társadalombiztosítás (nyugdíjbiztosítás, illetőleg egészségbiztosítás) törvényben meghatározott, kötelező feladatainak finanszírozására és ellátására terjed ki.⁵

Az ember élete során munkájával teremti elő a létfenntartásához szükséges javakat. Adódnak azonban olyan helyzetek (pl.: betegségek, gyermekvállalás, vagy az élete előre haladtával a teste nem bírja a napi megerőltető 8 órás munkát stb.), amikor erre nem képes. Ezekben az időszakokban más forrásból kell előteremtenie a napi élet fenntartásához szükséges feltételeket. E források biztosításának az évszázadok során rendkívül változatos formái alakultak ki. Célja kezdetben csupán a pusztán túlélés volt, napjainkra azonban a szociális biztonság.

A társadalombiztosítással összefüggésben az állami szerepvállalás:

- egyrészt állami feladat a társadalombiztosítási rendszer működtetése és fejlesztése,
- másrészt az állam a társadalombiztosítási ellátások pénzügyi fedezete tekintetében mögöttes felelősséggel tartozik, azaz amennyiben a társadalombiztosítási alrendszer bevételei elmaradnak a kiadások mögött, az állam – a központi kormányzati költségvetés útján – a bevétellel nem fedezett ellátások pénzügyi fedezetét biztosítja.

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak éves költségvetését az Országgyűlés a költségvetési törvényben állapítja meg.

A forrásbiztosítás legegyszerűbb és legáltalánosabb formája az egyéni tartalékképzés. Ez azonban nem feltétlenül jelent elegendő megtakarítást. Erre tekintettel alakultak ki a közösségi, kollektív megtakarítás formái. Ekkor egy közösség tagjai közösen képeznek tartalékot, amelyből a közösség adott esetben rászoruló tagjának fedezik a létfenntartását (a rászorultság feltételei minden közösségben mások lehetnek).

A szakirodalom sokszor hangsúlyozza, hogy a társadalombiztosítás az ipari forradalom "terméke". A falvakból tömegesen városokba költöző emberek helyzetének, életkörülményeinek enyhítését is állami szinten, illetve államilag szervezett módon kellett megoldani.

⁵ www.alamkincstar.gov.hu (2010. július 25. 9.55)

A világban működő társadalombiztosítási rendszerek kombinálják a biztosítás és a szolidaritás elvét. Mindez azt is jelenti, hogy jellemző ugyan a társadalombiztosításokra egyik vagy más elv túlsúlya, de nem működik "tisztá" rendszer. A magyar társadalombiztosításban is ezek az elvek keverednek.

A társadalombiztosítás a modern állam által működtetett szociális ellátási rendszereknek nem az egyetlen, de legjelentősebb fajtája és tényezője. A társadalom tagjainak közös kockázatvállalása alapján működő rendszer, amelynek fenntartásához minden társadalombiztosítási jogosultnak bizonyos befizetésekkel, járulékokkal kell hozzájárulnia. Befizetések fejében a kockázatok előre meghatározott eseteiben jogosultak előre meghatározott (mértékű) ellátásokat igénybe venni.⁶

Nyugdíjbiztosítás

A nyugdíjbiztosítás az életpálya pénzügyi tervezésének egyik legfontosabb hagyományos eszköze. Megjelenése a meghosszabbodó várható élettartamnak, a hagyományos családi környezet átalakulásának, valamint a szociális és munkásmozgalmak eredményeinek köszönhető.

Számos különféle nyugdíjbiztosítási forma és ezek kombinációjaként számos eltérő nyugdíjrendszer létezik. Ezek közös célja, hogy az aktív munkát követő, kereset nélküli évekre jövedelmet biztosítsanak.

A jellemzően országonként eltérő nyugdíjrendszerek különféle nyugdíjbiztosítási formák kombinációiként írhatóak le. Ezek a következő módokon csoportosíthatóak:

- kötelező vagy önkéntes nyugdíjbiztosítás,
- fedezett, vagy fedezetlen, másképp biztosításmatematikailag korrekt vagy nem korrekt nyugdíjbiztosítások,
- tőkefedezeti, vagy felosztó-kirovó biztosítások (a felosztó-kirovó biztosítások is lehetnek fedezett, vagyis rendelkezhetnek tőketartalékkal, az időbeli egyensúly fenntartására),
- állami finanszírozású, vagy magán rendszerek.

A fenti szempontok szinte tetszőleges kombinációjára van példa a nemzetközi nyugdíjrendszerekben.

A **Nyugdíjbiztosítási Alap** a saját- és a hozzátartozói nyugellátások kiadásainak fedezetére szolgál.

Nyugdíjbiztosítási Alap 2010. évi költségvetési főösszegei⁷:

---

⁶ www.cegnet.hu – Cégvezetők Kiskönyvtára, XIII. évfolyam 2. szám (2010.július 25. 10.45)

⁷ 2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről 20. §. (1) bekezdés (2010. július 25.)

- bevételi főösszeg 2 934 401,0 millió forint
- kiadási főösszeg 2 934 401,0 millió forint
- egyenleg nulla forint.

A nyugellátások típusai:

- **sajátjogú nyugellátások**
  - öregségi nyugdíj
  - rokkantsági nyugdíj
  - baleseti rokkantsági nyugdíj
- **hozzátartozói nyugellátások**
  - özvegyi nyugdíj
  - árvaellátás
  - szülői nyugdíj
  - baleseti hozzátartozói nyugdíj

A Nyugdíjbiztosítási Alapból teljesítendő kiadások pénzügyi fedezetét elsősorban a munkáltató által fizetendő társadalombiztosítási járulék és a munkavállaló által fizetett nyugdíjjárulék biztosítja.

Egészségbiztosítás

"Az egészségbiztosítás általános céljai az általános egészségpolitikai, népesedéspolitikai célkitűzésekre épülnek, melyek a következők:

- A születéskor várható élettartam meghosszabbítása.
- Az egészségben megélt (fogyaték nélküli) életevek kiterjesztése.
- Elkerülhető egészségkárosodások és életminőség romlás elkerülése.
- A népességfogyás mértékének csökkentése.

Mindezeknek megfelelően az egészségbiztosítás működési, fejlesztési célkitűzései a következők:

- Az egészség értékrendbeli súlyának jelentős növelése.
- Az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés esélyegyenlőségének javítása, a társadalmi szükségleteknek való jobb megfelelés, a reagáló képesség javítása.
- A rendelkezésre álló erőforrások társadalmilag, gazdaságilag elfogadható mértékű egészségügyi ráfordításával, a legnagyobb egészségnyereség elérését célzó optimális elosztási rendszer kialakításával, működtetésével a különböző egészségi szükségletű emberek ellátását szolgálja.
- A társadalombiztosítás kultúrájának megőrzése, átadása a jövő nemzedékeknek."⁸

Egészségbiztosítási Alap 2010. évi költségvetési főösszegei:⁹

⁸ A társadalombiztosítás egészségbiztosítási intézményének fejlesztése (szerzői változat)

- bevételi főösszeg 1 376 095,0 millió forint
- kiadási főösszeg 1 445 503,3 millió forint
- hiány 69 408,3 millió forint

Az **Egészségbiztosítási Alap**ból kell finanszírozni az egészségbiztosítás pénzübeli ellátásait (táppénz, terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási díj stb.), valamint az egészségbiztosítás természetben nyújtott ellátásait (gyógyító-megelőző ellátások, gyógyfürdő-szolgáltatás, gyógyszer és gyógyászati segédeszköz ártámogatás stb.).

Az Egészségbiztosítási Alapból finanszírozott kiadások fedezetére elsősorban a munkáltató által fizetett társadalombiztosítási járulék, a munkavállaló által fizetett egészségbiztosítási járulék, az egészségügyi hozzájárulás és a táppénz hozzájárulás szolgál.

---

⁹ 2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről 21. §. (1) bekezdés (2010. július 25.)

2. ábra. Sziklakórház Budapest¹⁰

Az egészségbiztosítási alapból finanszírozott kiadások¹¹

- **egészségügyi szolgáltatás: (természetbeni ellátás)**
  - térítésmentes szolgáltatások,
  - az árhoz nyújtott támogatással igénybe vehető szolgáltatások,
  - részleges térítéssel igénybe vehető szolgáltatások,
  - méltányosságból igénybe vehető szolgáltatások,
  - külföldön történő gyógykezelés.
- **pénzbeli ellátások:**
  - terhességi-gyermekágyi segély
  - gyermekgondozási díj,
  - táppénz
  - méltányosságból igénybe vehető pénzbeli szolgáltatás
- **baleseti ellátások:**

¹⁰ www.itthon.hu/latnivalok?submitbutton (2010. július 23. 16.50)

¹¹ www.tbinfo.eoldal.hu/cikkek/tb-alapfogalmak (2010. július 25.16.10)

- baleseti egészségügyi szolgáltatás,
- baleseti táppénz
- baleseti járadék.

Fizetendő járulékok

A fizetendő járulékok megoszlása 2010. január 1-jétől**										
Foglalkoztató által fizetendő					Biztosított által fizetendő					
Társadalombiztosítási járulék				Korked- vezmény biztosí- tási járulék	Nyudj- járulék		Mnyp tagdíj	Egészségbiztosítási- munkaerő-piaci járulék és		
Nyudj- biztosí- tási járulék	Egészségbiztosítási- és munkaerő- piaci járulék				Nem mnyp tag	Mnyp tag		Termé- szetbeni eg.bizt. jár.	Pénz- beli eg.bizt. jár.	Munka- erő- piaci járulék
Termé- szetbeni eg.bizt. jár	Pénzbeli egész-ség bizt. járulék	Munka- erő- piaci járulék								
24,0 %	1,5 %	0,5 %	1,0 %	13,0 %*	9,5 %	1,5 %	8,0 %	4,0 %	2,0 %	1,5 %

Forrás: ¹²

* A korkedvezmény-biztosítási járulék 25%-át a központi költségvetés átvállalja, ezért 9,75% fizetési kötelezettséget jelent a foglalkoztató számára.

** A 2010. január 10-éig megszerzett jövedelmek után a 2009. december 31-én hatályos rendelkezések szerinti járulékmértékeknek megfelelően kell a fizetési kötelezettséget teljesíteni.

Rövidítések:

- mnyp = magánnyugdíjpénztár
- Eg.bizt.jár. = egészségbiztosítási járulék

¹² Forrás: www.apeh.hu (2010. július 25. 15.45)

3. ábra. "Ha a beteg nagyon rosszul van, mégis a régi, öreg doktorokat hívják."¹³

2. Elkülönített állami pénzalapok

Az elkülönített állami pénzalap létrehozásának az a célja, hogy az állam egyes feladatait részben az államháztartáson kívüli forrásokból finanszírozza. Az elkülönített állami pénzalap létrehozásának további fontos feltétele, hogy bevételei részben államháztartáson kívülről származó – törvényben meghatározott – források (járulékok, hozzájárulások, bírságok, vagy egyéb befizetések formájában) legyenek, közvetlenül hozzárendelve az alap működéséhez.⁶

Elkülönített állami pénzalapot kizárólag törvény hozhat létre, amelyben meg kell határozni:

- az alap rendeltetését,
- az alap bevételi forrásait,
- az alap terhére teljesíthető kiadások körét, valamint
- az alap tekintetében rendelkezésre feljogosított, az alap pénzeszközeinek felhasználásáért felelős minisztert.

Jelenleg 6 alap létezik:

- a Munkaerő-piaci Alap,
- a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap,
- a Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap,
- a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap,
- a Nemzeti Kulturális Alap,
- a Szülőföld Alap.

¹³ www.mediakutato.hu (2010. július 30. 14.40)

⁶ www.alamkincstar.gov.hu (2010. július 25. 9.55)

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. feladat

A Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény a 1. számú melléklete tartalmazza az egyes fejezetek költségvetését

- LXIII. MUNKAERŐPIACI ALAP
- LXV. SZÜLŐFÖLD ALAP
- LXVI. KÖZPONTI NUKLEÁRIS PÉNZÜGYI ALAP
- LXXI. NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI ALAP

Fejezet	Bevétel	Kiadás	Támogatás
LXIII. MUNKAERŐPIACI ALAP			
LXV. SZÜLŐFÖLD ALAP			
LXVI. KÖZPONTI NUKLEÁRIS PÉNZÜGYI ALAP			
LXXI. NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI ALAP			

2. feladat

Testvére megkéri ellenőrizze le, hogy a jól vonták-e le bérszámfejtésnél a jövedelméből az alábbi járulékokat:

Besorolási bér: 1 15 000,- Ft

Ellenőrizendő járulékok:

- TB nyugdíjjárulék
- Magánnyugdíj-pénztári tagdíj
- Munkaerő piaci járulék

TB nyugdíjjárulék _____

Magánnyugdíj-pénztári tagdíj _____

Munkaerő piaci járulék _____

3. feladat

Nézze meg a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény a 1. számú mellékletében a LXXII. EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI ALAP fejezet költségvetésében:

- az 1 cím Egészségbiztosítási ellátások fedezetül szolgáló bevételekre, mely az a hét cím amire költségvetési bevételek tervezése történt.

4. feladat

Nézze meg a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény LXXII. EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI ALAP fejezetében a, hogy a Gyógyszergyártók és forgalmazók befizetései, milyen:

Címszám, Alcím, Jogcímcsoport-szám, Jogcímszám alatt kerültek meghatározásra!

Címszám _____
Alcím _____
Jogcímcsoport-szám _____
Jogcímszám _____

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Fejezet	Bevétel	Kiadás	Támogatás
LXIII. MUNKAERŐPIACI ALAP	313 763,0	332 163,0	
LXV. SZÜLŐFÖLD ALAP	1 594,1	1 594,1	
LXVI. KÖZPONTI NUKLEÁRIS PÉNZÜGYI ALAP	18 715,0	35 440,1	
LXXI. NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI ALAP	2 934 401,0	2 934 401,0	22 777,8

2. feladat

Besorolási bér: 115 000,- Ft

Ellenőrizendő járulékok:

- TB nyugdíjjárulék: $115\,000 \times 0,015 = 1\,725$ Ft
- Magánnyugdíj-pénztári tagdíj $115\,000 \times 0,080 = 9\,200$ Ft
- Munkaerő piaci járulék $115\,000 \times 0,015 = 1\,725$ Ft
-

3. feladat

1 Cím Egészségbiztosítási ellátások fedezetéül szolgáló bevételek

- 1. Alcím Munkáltatói egészségbiztosítási járulék
- 2. Alcím Biztosított egészségbiztosítási járulék
- 3. Alcím Egyéb járulékok és hozzájárulások
- 4. Alcím Egészségügyi hozzájárulás
- 5. Alcím Késedelmi pótlék, bírság
- 6. Alcím Központi költségvetési hozzájárulások
- 7. Alcím Egészségbiztosítási tevékenységgel kapcsolatos egyéb bevételek

4. feladat

- Címszám 1
- Alcím 7
- Jogcímcsoport-szám 7

Jogcímszám 1, 2

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

A címelem tartalma és formátuma nem módosítható.

1. feladat

Számolja ki a 85.000 Ft-os bruttó illetmény foglalkoztatót terhelő alábbi közterhek összegeit!

- Nyugdíjbiztosítási járulék
- Természetbeni egészségbiztosítási járulék
- Pénzbeli egészségbiztosítási járulék

Nyugdíjbiztosítási járulék: _____

Természetbeni egészségbiztosítási járulék: _____

Pénzbeli egészségbiztosítási járulék: _____

2. feladat

A Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény 1. számú melléklete tartalmazza a társadalombiztosítási alapok költségvetését is.

a) Mi a fejezetszáma Nyugdíjbiztosítási alapnak és az Egészségbiztosítási alapnak!

_____
_____

3. feladat

Sorolja fel a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény 1. számú melléklete alapján a Nyugdíjbiztosítási alap 1 címszám alá rendelt bevételi alcímekeket!

---

4 feladat

Sorolja fel a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény 1. számú melléklete alapján a Egészségbiztosítási alap 2 címszám alá rendelt kiadási alcímeket!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Nyugdíjbiztosítási járulék:	$85\,000 \times 0,24 =$	20 400 Ft
Természetbeni egészségbiztosítási járulék:	$85\,000 \times 0,015 =$	1 275 Ft
Pénzbeli egészségbiztosítási járulék:	$85\,000 \times 0,005 =$	425 Ft
Összesen:		22 100 Ft

2. feladat

LXXI. NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI ALAP

LXXII. EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI ALAP

3. feladat

Alcím	Alcímnév
- 1	Munkáltatói nyugdíjbiztosítási járulék
- 2	Biztosított nyugdíjjárulék
- 3	Egyéb járulékok és hozzájárulások
- 5	Késedelmi pótlék, bírság
- 6	Központi költségvetési hozzájárulások
- 7	Nyugdíjbiztosítási tevékenységgel kapcsolatos egyéb bevételek

4. feladat

Alcím	Alcímnév
- 2	Egészségbiztosítás pénzbeli ellátásai
- 3	Természetbeni ellátások
- 4	Egészségbiztosítás egyéb kiadásai

ÖNKORMÁNYZATI ALRENDSZER

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

„Az adóbevételek előteremtése olyan, mint a libatolltépkedés:

- minél több tollra akarunk szert tenni,
- minél kevesebb sziszegéssel.”¹⁴

Az önkormányzatoknak is a kormány által biztosított bevételek mellett, a törvények adta kereteket kihasználva saját bevételeket (un. helyi adókat) kell kivetniük.

A török hódoltság idején a madártojást is megadóztatták. Kettős, hármás adóztatás volt, adóztak a török földesúrnak, a szultánnak, az elmenekült magyar földesúrnak, még esetleg a megyének is.

Az Önök településén az Önkormányzatnak milyen saját bevételei vannak?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

4. ábra. Kiskunfélegyháza – Önkormányzat épülete¹⁵

---

¹⁴ Colbert

1. Önkormányzati rendszer

A Magyar Köztársaság területe:

- fővárosra (a főváros kerületekre tagozódik)
- megyékre,
- Városokra (kerületek alakíthatók ki)
- és községekre tagozódik.

Ennek megfelelően a települési önkormányzatok lehetnek:

- község, nagyközség
- város
- megyei jogú város
- főváros és kerületei

Minden települési egységben és minden területi egységben önkormányzat működik. Települési szintű egységek: a község, a város és a főváros, melyek szükségszerűen lefedik az ország teljes területét.

Az önkormányzati rendszer alapelemei a települési önkormányzatok.

Az egyes önálló helyi önkormányzatok alapjogaikat tekintve egymással egyenlőek, nagyságrendjük, eltérő címük többletfeladat ellátását jelenti. Az önkormányzatok egymással alá-, fölérendeltségi vagy irányítási viszonyban nem állhatnak. A települési önkormányzatok egymással szabadon társulhatnak. Községek és városok egymással meghatározott feltételek alapján egyesülhetnek.

A képviselő testület: az önkormányzati tevékenység meghatározó szerve, vezető-irányító és ügydöntő testület. Döntéseit testületi ülésen hozza, hatáskörét azonban külön jogszabályok szerint átruházhatja bizonyos szerveire, a hatáskör gyakorlásához utasítást adhat, a hatáskört visszavonhatja.

A helyi önkormányzatok szervei

- **települési önkormányzat szervei**
  - a képviselő-testület, a fővárosban a fővárosi közgyűlés (választópolgárok által közvetlenül választva)
  - a polgármester, a fővárosban főpolgármester (személyéről szintén a választópolgárok döntenek)
  - a képviselő-testület bizottságai
  - a részönkormányzat testülete
  - a képviselő-testület hivatala, a fővárosban a fővárosi közgyűlés hivatala

¹⁵ indafoto.hu (2010:07_26 21.55)

- **területi önkormányzatok (megyék) szervei**
  - megyei közgyűlés
  - közgyűlés bizottságai
  - a megyei önkormányzat hivatala

Szervei:

- Bizottságok: közreműködnek az önkormányzati feladatok megvalósításában.
- Tisztségviselők: polgármester (főpolgármester), alpolgármester (főpolgármester-helyettes), a megyei közgyűlés elnöke, alelnöke és a jegyző (főjegyző).
- Polgármesteri hivatal (a megyei közgyűlés hivatala): a képviselő testület hozza létre az önkormányzat működésével, valamint az államigazgatási ügyek döntés-előkészítésével kapcsolatos feladatok ellátására.
- Településrészi önkormányzat testülete.

Az államháztartás önkormányzati alrendszere az alábbi jogi személyeket foglalja magában

- a helyi önkormányzatokat,
- a kisebbségi önkormányzatokat,
- az önkormányzati költségvetési szerveket,
- mindazokat a jogi személyeket, amelyeket törvény az önkormányzati alrendszerbe sorol,
- azon költségvetési szerveket, amelyek alapítója az önkormányzati alrendszerbe tartozik.

2. Önkormányzati feladatok

Önkormányzati feladatok csoportosítása:

- **Döntés jellege szerint**
  - önkormányzati feladatok
  - államigazgatási feladatok
  - önkormányzati hatósági ügyek
- **Feladatellátás szempontjából**
  - kötelező (törvény állapítja meg)
  - fakultatív (a hagyományok, igények, anyagi lehetőségek szerint vállalhatók a kötelező feladatok teljesítése mellett pl.: községi vármúzeum fenntartása, zeneiskola működtetése)
- **Feladatellátói mód szerint**
  - közhatalmi
  - tulajdonosi

A helyi önkormányzat önálló gazdálkodó szervezet. Az önkormányzati vagyon körébe tartozik:

- **egyrészt az önkormányzat törzsvagyona**
  - forgalomképes
  - forgalomképtelen
- **másrészt az önkormányzat vállalkozói vagyona**

2010. évre vonatkozóan az önkormányzatok részére a költségvetés alapján biztosított központi támogatások és átengedett bevételek előirányzatát a 2009. évi CXXX. törvény 1 mellékletének XIX. Fejezete tartalmazza, melynek kiadási főösszege: 1 164 431,6 millió forint

3. Önkormányzatok bevételei

Az önkormányzatok bevételeinek legfontosabb jogcímei:

- A **központi támogatások** nagy része az ún. normatív támogatás. Ezek egy főre Ft-ban meghatározott támogatások.
- **Átengedett, megosztott**
  - személyi jövedelemadó
  - gépjárműadó
  - államháztartáson belüli átengedések
  - EU alapokból származó átengedések
- **Saját bevételek:** önkormányzatok által saját hatáskörben kivethet helyi adóbevételek (épitményadó, telekadó, stb.).

Az önkormányzatok fő bevételi forrásai:

- saját bevételek,
- átengedett központi adók,
- normatív központi hozzájárulások,
- állami támogatások, (és más gazdálkodó szervektől (Társadalombiztosítástól átvett bevételek).

Saját bevételek: (1990. évi LXV. törvény 82.§)¹⁶

- törvényi keretek között a települési önkormányzatok által megállapított és kivetett helyi adók (vagyon típusú adók: pl.: telekadó, kommunális adók: idegenforgalmi adó, a vállalkozók és a magánszemélyek kommunális adója; helyi iparüzési adó.)
- saját tevékenységből, vállalkozásból, az önkormányzati vagyon hozadékából származó nyereség, osztalék, kamat és bérleti díj
- illetékek, melyből az önkormányzati és a költségvetési törvény előírása szerinti megosztásban a települési önkormányzatok is részesednek

¹⁶ 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról

- átvett pénzeszközök: az államháztartás rendszerén belüli alrendszerektől azzal a céllal, hogy az önkormányzat infrastrukturális, intézményi fejlesztéseket hajtson végre, illetve működtessen
- az önkormányzat területén kiszabott és onnan befolyt környezetvédelmi és műemlékvédelmi bírság külön jogszabályban megállapított hányada
- az önkormányzatot megillető vadászati jog hasznóbérbe adásából származó bevétel
- átvett pénzeszközök
- egyéb bevételek (működési-, és díjbevételek, fejlesztési célra átvett pénzeszközök)

Átengedett központi adók: (1990. évi LXV. törvény 3.§)

- a magánszemélyek jövedelemadójának meghatározott része;
- az egyéb megosztott adók (gépjárműadó, termőföld bérbeadása, környezetvédelmi bírság).

Normatív központi hozzájárulások: (1990. évi LXV. törvény 84.§)

A normatív állami támogatás – a feltételek megléte esetén – alanyi jogon, normatív módon, közvetlenül illeti meg az önkormányzatot, melynek felhasználásáról bármely kötelező vagy önként vállalt közfeladatra szabadon, korlátozásmentesen dönthet. Előre kiszámítható járandóság.

Két módon illeti meg az önkormányzatokat:

- településre jellemző mutatók alapján (pl.: népességszám)
- valamely feladat ellátásához kapcsolódó, egy fő ellátott létszámhoz kötött (iskolai oktatásban részesülő tanulóra jutó központi hozzájárulás)

Állami támogatások: (1990. évi LXV. törvény 85.–87.§) Az állami támogatás” valójában gyűjtőfogalom, amely legalább 5 támogatási formát jelöl:

- **Célhoz kötött**
  - szabályozott: céltámogatás
  - egyszeri: címzett támogatás
- **Szabad felhasználású**
  - szabályozott
    - általános támogatás
    - feladathoz kötődő támogatás
  - egyszeri
  -

Támogatások célja

- szolgáltatások finanszírozásához való hozzájárulás, a szolgáltatási minimum garantálása
- kiegészítő mechanizmusok működtetése
- fejlesztések finanszírozása

- címzett támogatás
    - kiemelt célokra 100 %-os támogatás
    - nagy infrastrukturális fejlesztések
  - céltámogatás
    - rögzített célok
    - önrész szükséges
    - feltételek teljesülése esetén alanyi joggal jár
- több eszköz harmonizációja

5. Önkormányzatok kiadásai

Az önkormányzatok kiadásait csoportosíthatjuk:

- Intézmény fenntartási és működtetési kiadások: Ezek közé tartoznak az önkormányzat intézményeinek működési kiadásai (pl. bölcsődék, óvodák, stb.).
- Településüzemeltetési kiadások: pl.: parkgondozás, önkormányzat kezelésébe levő utak karbantartása, közvilágításra fordított kiadások stb.
- Felhalmozási kiadások: korábban létrehozott tárgyi eszközök állag megóvására, ill. megújítására szolgálnak.

Az önkormányzatok feladataik ellátása során felhasználják a bevételi forrásaikat, kiadásokat teljesítenek. Ennek során meg kell különböztetni az eltérő jogcímű kifizetéseket.

Az egyes kiadási elemek csoportosítása az önkormányzatoknál és az intézményeknél is azonos elv alapján valósul meg. Szabályait az államháztartási törvény, a kapcsolódó rendeletek és a költségvetési szervek számvitelére vonatkozó kormányrendelet rögzíti.

A költségvetés területén a kiadásokat három szempontból, adminisztratív, funkcionális és közgazdasági szempontból csoportosítjuk.

Funkcionális csoportosítás (KSH ágazati besorolása alapján megjelölt főbb feladatokra történő csoportosítást jelent):

- a helyi infrastruktúra üzemeltetése
- humán közszolgáltatások
- igazgatási szolgáltatások
- gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások

Közgazdasági szempontok alapján:

- személyi kiadások (bérek és juttatások),
- a személyi kiadások munkaadókat terhelő járulékai,
- dologi kiadások (működési, de nem személyi kiadások),
- felhalmozási és felújítási kiadások.

Az államháztartási, a számviteli és statisztikai törvényben meghatározott kötelezettségek teljesítése érdekében kiadásokat, költségeket többféle szempont szerint osztályozzuk.

- **Helyi infrastruktúra üzemeltetése**
  - **településüzemeltetési szolgáltatások**
    - parkok és zöldterületek fenntartása
    - kommunális hulladékgyűjtés
    - kommunális hulladék elhelyezése
    - közüzemi hálózati vízellátás
    - szennyvízelvezetés és tisztítás
    - távhőszolgáltatás
    -
  - **hálózatos szolgáltatások**
    - közüzemi hálózati vízellátás
    - szennyvíz-elvezetés és -tisztítás
    - távhőtermelés
    - távhőszolgáltatás
    - helyi tömegközlekedés
    - helyi közutak és műtárgyak fenntartása
  - **létesítmény-működtetés és ingatlanvagyonnal való gazdálkodás**
    - sportlétesítmény fenntartása (pl. uszoda)
    - helyiség-gazdálkodás
    - lakásgazdálkodás
    - telekgazdálkodás
    - egyéb vagyontárgyak kezelése
  -
- **Humán közszolgáltatások**
  - **közoktatás (részletesen az oktatási törvény szabályozza)**
    - közvetlen iskolafenntartás
    - más önkormányzattal együttműködés, vagy más önkormányzat által történő működtetés
    - más szektorból való feladatellátóval való megállapodás (magánszféra, non-profit szervezetek)
    -
  - **egészségügyi ellátás**
    - kötelező feladat az alapfokú egészségügyi ellátás biztosítása, a középfokú szolgáltatás kötelezőként megyei feladat, de a települések átvállalhatják
    - finanszírozás: OEP, de egyes ellátási típusokban a magán szektor is (pl. háziorvos, fogorvos)
  - **szociális szolgáltatások főbb kategóriái**
    - különböző élethelyzetekhez kötődő segélyek
    - családtámogatási formák
    - gyermekvédelmi ellátások (önkormányzatok folyósítják)

- munkanélküli ellátások, foglalkoztatás elősegítése (a Munkaerő-piaci Alapból)
- tartós élethelyzetekhez kötődő járadékok és más támogatások (központi költségvetésből)
- **közművelődés és más humán szolgáltatások**
  - Formák: közművelődési megállapodások elsősorban feladatátadásra
  - Klasszikus feladatok (múzeum, színház, tájház) általában saját üzemeltetésűek

A helyi önkormányzatok költségvetését a képviselőtestület önkormányzati rendelet formájában fogadja el.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. feladat:

Határozza meg a 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény 3. számú melléklete alapján, hogy Magyarország egyik legkisebb települése Nemesmedves, ahol 21 fő él, mekkora összegű normatív támogatásra jogosult a települési önkormányzatok üzemeltetési, igazgatási, sport- és kulturális feladatai ellátására!

---

2. feladat

Sorolja fel, hogy a 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény 3. számú melléklete alapján a körjegyzőség működtetésére milyen jogcímenek jogosultak az érintettek támogatásokra!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény 3. számú melléklete alapján:

- 1. Települési önkormányzatok üzemeltetési, igazgatási, sport- és kulturális feladatai
  - FAJLAGOS ÖSSZEG: 1 947 forint/fő, de településenként legalább 2 600 000 forint.

A települési önkormányzatot lakosságszám alapján illeti meg a hozzájárulás kötelező alapfeladataihoz, valamint szolgáltatásai megszervezéséhez. Ide tartoznak különösen a település-üzemeltetési, igazgatási és sportfeladatok, a közösségi közlekedés, valamint a kulturális javak védelmét, a muzeális intézményeket és levéltárakat, a nyilvános könyvtári ellátást és a közművelődést szolgáló feladatok.

2. feladat

- 3. Körjegyzőség működése
  - Alap-hozzájárulás
  - Ösztönző hozzájárulás (az alap hozzájáruláson túl)
    - a két községből álló körjegyzőséget, ha a körjegyzőséghez tartozó községek együttes lakosságszáma eléri vagy meghaladja az 1000 főt,
    - a három vagy négy községből álló körjegyzőséget, ha a körjegyzőséghez tartozó községek együttes lakosságszáma nem éri el az 1000 főt,
    - a három vagy több községből álló körjegyzőséget, ha a körjegyzőséghez tartozó községek együttes lakosságszáma eléri vagy meghaladja az 1000 főt, illetve az öt vagy több községből álló körjegyzőséget, ha a körjegyzőséghez tartozó együttes lakosságszám nem éri el az 1000 főt,
    - a nagyközségi, városi (megyei jogú városi) székhelyű körjegyzőséget a székhelyhez kapcsolódó második és minden további, de legfeljebb nyolc község után,

Az ösztönző hozzájárulás egy jogcímen vehető igénybe. E hozzájárulás szempontjából körjegyzőségnek tekintendő a társult képviselő-testület hivatala is. A hozzájárulást a körjegyzőség (a társult képviselő-testület, a körjegyzői feladatokat ellátó nagyközség, város) székhelye szerinti önkormányzat veheti igénybe. Az igénylésnél, illetve az év végi elszámolásnál

- az év közben megalakuló körjegyzőség – amennyiben megalakulásakor rendelkezik kinevezett körjegyzővel – a létrejöttével betöltött első teljes hónaptól,
- az év során megszűnő körjegyzőség a megszűnés hónapjáig bezárólag

vehető figyelembe.

Kinevezett körjegyzővel nem rendelkező önkormányzatot – a tárgyévben, illetve az azt megelőző évben elkezdett 6 üres hónap lejártát követő hónap első napjától – nem illeti meg e hozzájárulás. Új körjegyző kinevezése esetén az első betöltött teljes hónaptól jár a hozzájárulás.

MUNKANYELVI

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

.Sorolja fel az önkormányzati kiadások funkcionális csoportosítását!

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
----

2. feladat

Sorolja fel a 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény 3. melléklete alapján, milyen jogcímenen illeti meg támogatás illeti meg a települési önkormányzatokat "A társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve súlyos foglalkoztatási gondokkal" kapcsolatos feladataik ellátása során! Milyen összegű a támogatás mértéke?

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Funkcionális csoportosítás (KSH ágazati besorolása alapján megjelölt főbb feladatokra történő csoportosítást jelent):

- a helyi infrastruktúra üzemeltetése
- humán közszolgáltatások
- igazgatási szolgáltatások
- gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatások

2. feladat

7. A társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve súlyos foglalkoztatási gondokkal küzdő települési önkormányzatok feladatai

a) a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott vagy súlyos foglalkoztatási gondokkal küzdő település:

- FAJLAGOS ÖSSZEG: 2280 Ft/fő

b) a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott és súlyos foglalkoztatási gondokkal küzdő település:

- FAJLAGOS ÖSSZEG: 4221 Ft/fő

A hozzájárulás a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet által meghatározott települések önkormányzatait lakosságszám szerint illeti meg.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Dr. Gilly Gyula, Dr. Hajdú István, Jankó András, Dr. Kamenczky István, Prof. Dr. Klinger András, Prof. Dr. Korányi Károly, Siklós Gábor, Dr. Skrabski Áróád, Dr. Szigeti Gábor: A társadalombiztosítás egészségbiztosítási intézményének fejlesztése
- 2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről
- kozigazgatas.magyarorszag.hu
- www.magyarallamkincstar.hu
- www.apeh.hu
- www.oep.hu
- www.magyarorszag.hu
- a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény

AJÁNLOTT IRODALOM

- Hatályos törvény a Magyar Köztársaság költségvetéséről
- a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény

A(z) 1969–06 modul 016–os szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
52 344 01 0000 00 00	Pénzügyi-számviteli ügyintéző
52 344 02 0000 00 00	Vállalkozási ügyintéző

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

15 óra

MUNKANYELVI ANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató